

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
НОВАЦІЇ, ДОСВІД ТА
ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

**Запоріжжя
2023**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(кафедра дошкільної та початкової освіти)
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. КОМІСІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
(Республіка Польща)
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
КЗ СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ АКМЕОЛОГІЇ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:

НОВАЦІЇ, ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Запоріжжя

2023

Редакційна колегія:

Заверико Наталія Віталіївна – завідувач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти Запорізького національного університету, кандидат педагогічних наук, професор

Іваницький Олександр Іванович – завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор

Пономаренко Ольга Вікторівна – декан факультету соціальної педагогіки та психології Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор

Сущенко Лариса Олександрівна – завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор

Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20 квітня 2023 року, м. Запоріжжя) / за заг. ред. Л. О. Сущенко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 215 с.

У збірнику представлено тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи», що розкривають теоретичні та практичні основи розвитку вищої освіти в Україні, проблеми дошкільної, початкової і спеціальної освіти в сучасному освітньому просторі та шляхи безперервного професійного розвитку й підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, що надана в рукописах.

її саморозкриття, самоактуалізація через створення певних умов для «вростання» дитини в життя суспільства.

Отже, використання методів і прийомів тільки тоді буде ефективним, якщо вони будуть спрямовано на соціальний зміст діяльності. Особливої актуальності набуває питання перебудови змістової частини навчання і реальної діяльності учнів, завдяки яким у них з'явиться інтерес до сучасного життя і праці, а також виникне розуміння необхідності цього процесу як для майбутнього, так і теперішнього життя.

Отже, аналіз проблеми дає підстави констатувати: соціалізація розглядається як умова становлення особистості; забезпечення соціалізації дитини здійснюється в межах соціально-педагогічної системи, сутність якої складає цілепокладання (цілі, завдання, функції), зміст, технології (засоби, форми, методи, прийоми); найбільше впливають на процес соціалізації дитини школа і сім'я; особливого значення набуває проблема формування особистості школярів із психофізичними порушеннями в процесі їхньої соціалізації в умовах інклюзивного закладу освіти.

Основою реалізації цих важливих положень є спеціальна організація педагогічного процесу, спрямованого на підвищення успішності соціального становлення дітей зазначеної категорії на кожній стадії соціалізації (адаптації, індивідуалізації, інтеграції, ранньої трудової підготовки) в умовах інклюзивного закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Глоба О. П. Про національну систему надання корекційно-реабілітаційних послуг в Україні. *Інклюзивна освіта: досвід і перспективи* : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. С. 76–88.

2. Тат'янчикова І. В. Соціалізація дитини з вадами розвитку: теорія, досвід, технології : монографія. Слов'янськ : Видавництво Б. І. Маторіна, 2017. 457 с.

3. Тат'янчикова І., Ширіна А. Сходінками інклюзивної освіти : науково-методичний посібник. Слов'янськ : Видавництво Б. І. Маторіна, 2021. 59 с.

Ольга Тельна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

(м. Харків, Україна)

ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Якісне розв'язання проблем навчання, виховання, абілітації та соціальної адаптації дітей раннього та дошкільного віку із розладами психофізичного розвитку безпосередньо залежить від рівня підготовки спеціальних педагогів і психологів, які з ними працюватимуть. Тому в комплексі завдань, пов'язаних із формуванням професійної компетентності здобувачів спеціальної освіти, особливо важливе місце посідає проблема підготовки майбутніх фахівців, які займатимуться професійною діяльністю в системі дошкільних установ.

У педагогічній науці питання фахової підготовки фахівців спеціальної освіти були предметом досліджень багатьох авторів (В. І. Бондар, Г. В. Гуровець, І. Г. Єременко, В. В. Засенко, В. В. Лаппо, М. З. Кот, Т. Є. Кристопчук,

Ю. Г. Круглов, С. П. Миронова, В. М. Синьов, С. О. Сисоєва, С. М. Соколова, Т. І. Туркот, В. Є. Турчинська, Р. С. Тягур, О. Д. Чекурда та ін.). Проте принципово важливі питання підготовки кваліфікованих фахівців із повною вищою педагогічною освітою для закладів дошкільної освіти і досі залишаються недостатньо вивченими.

Готуючи фахівців освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта, заклад вищої освіти має навчити здобувачів володіти усіма компонентами майбутньої професійної діяльності, найважливішими з яких є уміння переносити теоретичні знання в практичну роботу та коригувати відставання психофізичного розвитку дітей.

Так, О. В. Мартинчук [1] наводить такі компоненти професійно-особистісної готовності майбутнього спеціального педагога до роботи в ЗДО:

– мотиваційний – сукупність стійких мотивів до роботи в умовах інклюзивної освіти, спрямованість на здійснення ефективного процесу навчання та виховання, визнання кожної дитини суб'єктом навчально-виховної діяльності, формування внутрішньої готовності до позитивного сприймання дітей з особливостями психофізичного розвитку;

– когнітивний – система знань і уявлень про проблему інвалідності, особливості психофізичного розвитку осіб з обмеженими можливостями й особливості побудови освітнього процесу, в якому беруть участь діти з особливими освітніми потребами;

– креативний – творча активність і особистісні якості педагога, що дозволяють створювати нові матеріальні та духовні цінності, а також розвивати творчий потенціал дітей з особливостями психофізичного розвитку, враховуючи їх можливості;

– діяльнісний – сукупність способів і прийомів реалізації професійно-педагогічних знань у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами й передбачає формування у майбутніх спеціальних педагогів відповідних професійних компетенцій.

По закінченні навчання здобувачі спеціальної освіти мусять володіти загальнокорекційними вміннями (такими, як вміння прогнозувати корекційну роботу в ЗДО, передбачати її результат тощо) і суто специфічними корекційними вміннями для того, щоб мінімізувати відставання психофізичного розвитку дітей (забезпечувати рівномірне та всебічне формування їхньої особистості, запобігати появі вторинних розладів).

Пасивна й активна педагогічна практика відіграє важливу роль у формуванні єдності теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти, забезпечуючи комплексність системи знань і організаційних умінь, що, в свою чергу, веде до становлення професійних компетенцій майбутніх педагогічних працівників ЗДО. З огляду на це, мета проходження здобувачами спеціальної освіти педагогічної практики у спеціальних ЗДО полягає у здійсненні їхньої теоретичної та практичної підготовки до роботи з дітьми, котрі мають відхилення в психофізичному розвитку.

Основними завданнями педагогічної практики у цьому контексті є:

– поглиблення, розширення, конкретизація та закріплення теоретичних знань, одержаних під час навчання та формування практичних умінь і навичок використовувати ці знання у навчально-виховній роботі з дітьми, котрі мають відхилення у психофізичному розвитку;

– ознайомлення з особливостями корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної корекційно-виховної, психокорекційної діяльності в спеціальних та інклюзивних ЗДО;

– формування навичок самостійного планування та проведення з дошкільнятами фронтальних, підгрупових, індивідуальних занять із використанням методів, які активізують пізнавальну діяльність дітей і корегують їхній психофізичний розвиток;

– формування вмінь і навичок розробки індивідуальних корекційно-розвивальних освітніх програм, виконання функцій спеціального педагога в колективі дошкільнят із порушеннями розвитку;

– ознайомлення з загальними вимогами до оформлення кабінету, з дидактичними посібниками та наочністю (за нозологіями), необхідними для роботи з дітьми, котрі мають відхилення психофізичного розвитку;

– формування вмінь і навичок проведення соціально-корекційної роботи з родинами, в яких виховуються діти з психофізичними розладами;

– виховання особистісних якостей (емпатії, співчуття), необхідних для успішної роботи як із дітьми, котрі мають порушення розвитку, так і з їхніми батьками; формування любові до професії спеціального педагога;

– актуалізація прагнення до всебічного поширення психолого-педагогічних знань, удосконалення своєї педагогічної майстерності, психологічної підготовки, творчого підходу до розв'язання завдань виховання дошкільнят із психофізичними розладами.

Ці завдання пасивної й активної педагогічної практики логічно реалізуються в корекційно-педагогічному, діагностико-консультативному, дослідницькому та культурно-просвітницькому напрямках професійної діяльності здобувачів спеціальної освіти.

Окрім того, важливим аспектом проходження педагогічної практики здобувачів спеціальної освіти у ЗДО є безпосереднє перебування в корекційно-розвивальному середовищі, що дає можливість майбутнім фахівцям не тільки опанувати професійними навичками, але й встановити неформальний емоційний контакт із аномальними дітьми, що забезпечує значне підвищення рівня емпатії, співчутливості, толерантності у майбутніх вихователів-дефектологів. Неабиякого значення також має щоденне спілкування з педагогами-практиками, котрі постійно працюють із неповносправними дошкільниками і можуть поділитися неоціненним практичним досвідом, набутим в результаті тривалої педагогічної діяльності в системі спеціальної чи інклюзивної освіти.

Список використаних джерел

1. Мартинчук О. В. Підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. *Вісник психології і соціальної педагогіки*: збірник наук. праць. Випуск 8. Київ, 2012. URL: http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._Випуск_8 (дата звернення: 17.04.2023).

2. Миронова С. П. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів до корекційної роботи в освітніх закладах для дітей з вадами інтелекту : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.03. Інститут спеціальної педагогіки АПН України. Київ, 2007. 36 с.